

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพประกอบกัน การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อหาลักษณะการกระจายของประชากรที่ศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาคำความหมาย ความเชื่อด้านสุขภาพ และเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจาง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ที่มารับบริการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ และโรงพยาบาลสุโหงโก-ลก และผดุงครรภ์โบราณในจังหวัดนราธิวาส

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยคัดเลือกจากหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด และที่มารับบริการฝากครรภ์ที่หน่วยฝากครรภ์ของโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ และโรงพยาบาลสุโหงโก-ลก ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2551 และได้แบ่งสัดส่วนในการเก็บข้อมูลโดยกำหนดโควต้าตามจำนวนอำเภอที่อยู่ในความรับผิดชอบในการรับส่งต่อหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยง ซึ่งโรงพยาบาลนราธิวาสฯ ดูแลทั้งสิ้น 9 อำเภอรวมทั้งอำเภอเมือง และโรงพยาบาลสุโหงโก-ลกรับผิดชอบ 4 อำเภอรวมอำเภอสุโหงโก-ลกด้วย ดังนั้น สัดส่วนที่ได้ คือ โรงพยาบาลนราธิวาสฯ ร้อยละ 70 และโรงพยาบาลสุโหงโก-ลก ร้อยละ 30 กลุ่มตัวอย่างที่ได้ในการศึกษานี้ จำนวนทั้งสิ้น 79 คน เป็นหญิงตั้งครรภ์จากโรงพยาบาลนราธิวาสฯ จำนวน 55 คน และโรงพยาบาลสุโหงโก-ลก จำนวน 24 คน

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Smpling) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายและลักษณะของ

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ และจากการสังเกต ในระหว่างที่ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลดังนี้ เป็นหญิงตั้งครรภ์แรกที่มีภาวะโลหิตจาง หรือหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางรุนแรง เช่น ไม่สามารถควบคุมค่าความเข้มข้นของเลือดในครั้งที่สองให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ หรือ มีการให้เลือด ก่อนคลอด หรือมีภาวะโลหิตจางซ้ำซ้อน เช่น การมีภาวะโลหิตจางทุกครั้งของการตั้งครรภ์ หรือมีภาวะโลหิตจางมากกว่า 1 ครั้ง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 7 คน ประกอบด้วย หญิงตั้งครรภ์แรก จำนวน 3 คน หญิงตั้งครรภ์หลัง จำนวน 4 คน ซึ่งมีภาวะโลหิตจางรุนแรงตามคุณสมบัติข้างต้น คือ มีภาวะโลหิตจางซ้ำซ้อน จำนวน 2 คน ได้รับการให้เลือด จำนวน 1 คน และไม่สามารถควบคุมค่าความเข้มข้นของเลือดในครั้งที่สอง จำนวน 1 คน นอกจากนี้ผู้ศึกษาต้องการศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจาง ความเชื่อ ความหมายของโรค ตลอดจนองค์ความรู้ในเรื่องการป้องกันและรักษาภาวะโลหิตจางของหญิงตั้งครรภ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผดุงครรภ์โบราณซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งสิ้น 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ ภูมิลำเนาเดิม อายุ ศาสนา ระดับ

การศึกษา ความสามารถในการสื่อสาร อาชีพ รายได้ของครอบครัว ความพอเพียงของรายได้ และลักษณะครอบครัว ลักษณะข้อคำถามแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ได้แก่ อายุครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก อายุครรภ์ปัจจุบัน ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งที่มาฝากครรภ์ ผลการเจาะเลือดครั้งแรกและครั้งที่ 2 ประวัติการแท้งบุตร ประวัติการคลอดก่อนกำหนด ประวัติการคลอดทารกที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ประวัติการเจ็บป่วยในระหว่างการตั้งครรภ์ ประสบการณ์ในการได้รับคำสอนหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในระยะตั้งครรภ์ การตรวจพยาธิ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร และยาเสริมธาตุเหล็ก ลักษณะข้อคำถามแบบเลือกตอบและคำถามปลายเปิด

2. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจะเน้นในเรื่องความเชื่อด้านสุขภาพและบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจาง โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (The semi - structured interview) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องข้อห้าม ข้อปฏิบัติในการบริโภคอาหารของหญิงตั้งครรภ์ ความรู้ ความเชื่อเกี่ยวกับโรคโลหิตจาง รวมทั้งปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์

3. เทปบันทึกเสียง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ไปหาความตรงด้านเนื้อหาและความถูกต้องของภาษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity Index) โดยได้ค่า CVI = 0.96 หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะโลหิตจางที่มีลักษณะเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 10 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาหรือข้อคำถามให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ และโรงพยาบาลสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในแผนกฝากครรภ์ เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ศึกษาเข้าพบหัวหน้าแผนกฝากครรภ์ และบุคลากรในแผนก เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ศึกษาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด จากสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก แล้วจดยรายชื่อรวบรวมไว้และทำการบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์

2. ผู้ศึกษาได้เข้าพบกลุ่มตัวอย่างและเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่างโดยการแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทราบและขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

3. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมในการศึกษา ผู้ศึกษาคำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ผู้ศึกษาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และตอบคำถามข้อสงสัยของกลุ่มตัวอย่าง กรณีที่กลุ่มตัวอย่างคนใดมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ศึกษาจะขออนุญาตจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ได้มีการนัดหมายให้สัมภาษณ์ และกำหนดสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างและผู้ศึกษาสะดวกเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการนัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์โดยการกำหนดสถานที่ในการสัมภาษณ์ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลและผู้ศึกษา ซึ่งอาจเป็นสถานบริการสาธารณสุขหรือที่พักอาศัยของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการบันทึกข้อมูลโดยการบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์ และการจดบันทึกแบบย่อเพื่อความเข้าใจในประเด็นเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์เชิงลึก อย่างน้อยคนละ 1 ชั่วโมง หากได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนจะมีการนัดสัมภาษณ์เพิ่มเติมในวันต่อไป

5. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่กำหนดแล้ว ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลสองวิธี คือ การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาจัดระบบ แยกประเภทข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ศึกษา จากนั้นจึงประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ประกอบในการตีความและสังเคราะห์เป็นภาพรวมของข้อมูล ในแต่ละด้านทั้งในส่วนของบริษัทของชุมชน ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาได้เสนอคณะกรรมการจริยธรรม สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการดังกล่าว โดยผู้ศึกษามีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งการนำเสนอข้อมูล โดยมีการแนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ตลอดจนถึง

ขั้นตอนในการศึกษา โดยจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ ไม่มีวิธีการ บังคับขู่เข็ญหรือหลอกลวงเพื่อให้ได้ข้อมูล มีการขออนุญาตบันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์ ซึ่งใน ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระที่ไม่ตอบคำถามในเรื่องที่ไม่ปรารถนาจะตอบ และสามารถ หยุดการสนทนาได้ตามต้องการ การรักษาความลับของข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลไว้ อย่างดี การนำเสนอข้อมูลจะนำไปอภิปรายโดยไม่เปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล จะเผยแพร่ข้อมูลในทาง วิชาการเท่านั้น ไม่ให้ข้อมูลในการศึกษาเป็นเรื่องเปิดเผยและความเดือดร้อนเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูล ยกเว้นได้รับการยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล

สถานที่ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษานี้ใช้แผนกฝากครรภ์ ของโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ โรงพยาบาล สู่โขงโก-ลก และที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูลในจังหวัดนราธิวาส เป็นสถานที่เก็บข้อมูล

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่เดือนมีนาคม ถึงเดือนสิงหาคม 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved